

monffy Margot nem a külső szuggesztív hatásokra törekszik, hanem az egyes versek leglelkét keresi. A Budapest Székesfőváros Népművelési Bizottságának VI. irodalmi estjén bemutatott változatos levegőjű versek interpretálása alkalmából azonban nemcsak arról tett tanuságot, hogy hangjának és vers-átélőképességének

milyen kivételesen nagy skálája van, hanem arról is, mennyi minden költőséget tud a vershez hozzáadni önmagából ott, ahol a hiányos irodalmi értékeket recitátori értékekkel kell kiegészítenie. Előadói estjének, melyet Németh László rövid felolvasása vezetett be, megérdemelten nagy sikere volt.

Képzőművészet.

A Nemzeti Képzőművészeti Kiállítás.

A mag, melyet Magyarország kormányzója vetett el emlékezetes leiratával és Hóman Bálint kultuszminiszter gondozott, immáron fáva terebélyesedett és megtermette első gyümölcsét, a kiállítást, mely valamennyi magyar festőt és szobrászt, művészeti pártállásra való tekintet nélkül egybegyűjti és évenként megismétlődve, keresztmetszetét adja a magyar művészi termelés aktuális helyzetének.

A nagyarányú tárlattal kapcsolatban, mely a Múcsarnok tágas teremsorában kapott helyet, sok szó esett a művészbékéről. Való igaz, hogy évtizedek óta a magyar festő- és szobrásztársadalom mérgezett légkörben él. Nemcsak két nagy pártra, konzervatívokra és haladóokra, hanem ezeken belül több kis csoportra szakadt, amelyek nyomasztó kenyérgondoktól is sarkalva, késhegyig menő harcot folytattak egymás ellen. A legnagyobb látogatottságú kiállítóhelységet a konzervatívok egy kicsiny s tehetsége révén nem is kiemelkedő csoport vette birtokba, a kívülmaradtok érthetően mindent elkövettek, hogy ők is hozzájussanak a falakhoz. Óhajuk ezután, legalább is évenként egyszer, teljesülni fog. A művészbékét azonban ez nem hozza meg s a nagy nemzeti kiállításnak nem is célja, hogy ezentúl az ellenkező pártállású művészek, öregek és fiatalok,

egymás nyakába boruljanak. Célja inkább az, hogy az ádáz harcokból egészséges versengés váljék, hogy a csoportok erőpróbája ne becslétsértéseket tárgyaló bírósági teremben, hanem ecsettel és vésővel intéződjék el, hogy a művészek ne párteszttikus sugalmazott cikkeivel, hanem képekkel és szobrokkal vonuljanak fel egymás ellen, szóval, hogy a viadalt — minden idők örökké folyamatos viadalát — ne széklábakkal küzdjék végig, hanem annak rendje és módja szerint, az ezerfejű közönség-vezetőségét előtt, kardokkal. Ebben látjuk az évente visszatérő nemzeti kiállítások óriási jelentőségét. A közönség, ki a művészet mai helyzetére kíváncsi, ilyenkor bizalommal lépheti át a Múcsarnok kapuját. Nem kötik be a szemét, nem rostálják meg jólérel egyoldalúan a látnivalókat. A nagy virágoskertben kedve szerint kalandozhat. Ha akarja, csak a konzervatív képeket nézi s ajkbiggyesztve haladhat el az újabb irányok alkotásai mellett, vagy fordítva, csak az utóbbiakért lelkesülhet. Ha elég képzett ahhoz, hogy összetapossa a pártszemüveget, mindkét csoport legjobb alkotásaiban gyönyörködhet. Összemérheti azokat egymással s általában azzal a tudattal hagyhatja el a termeket, hogy objektív képet kapott az élő magyar művészetéről.

A különböző pártállású művészekből álló zsűri munkálkodását s Petrovics Elek kitűnően megoldott ren-

dezését nagyban megkönnyítette az, hogy az ellentétes művészeti irányok az utóbbi években rendkívül erősen konszolidálódtak. A jobb konzervatívok alkotásain végigborzolt az új művészet friss szellője, a haladó irányúak pedig levetették a szélsőséges izmusok rosszul szabott zubbonyát. Az úgynevezett «vad modern kép» ma már a mult emléke, éppen a legújabb irányzat az, mely roppant erővel hangsúlyozza a rajz- és színbeli pontosságot, leáldozott a napja azoknak a műkedvelőknek, akik mesterségbeli tudás híján a formátlanul áradó expresszionizmus vagy a körzővel és vonalzóval dolgozó konstruktivizmus zavaros vizeiben halásztak. Így vált lehetségessé, hogy a különböző csoportok nem kerültek egymástól elzárva külön termekbe, hanem keverten, szinte fej-fej mellett harcolnak az elismerésért.

Lehetetlen a többszáz műtárgy valamennyi mesterét megnevezni s nem volna illő a nagy összetalálkozás alkalmával azokra is kitérni, akik nézetünk szerint, ezúttal vagy általában, nem ütötték meg a mértéket. Csak a legkiemelkedőbbekre vethetünk futó pillantást. A konzervatív csoport egyik nagy meglepetése *Tornyai János* rendkívüli festői erejű, meleg barnákba ágyazott piktúrája, mely szinte Munkácsy szellemét idézi. Jelentékeny ezenkívül *Dudits Andor* *Eskü* a vérmezőn c. óriási vászna, melyet a művész még évekkal ezelőtt festett s annakidején csak rövid ideig kerülhetett a közönség elé. Sötét színekben pompázik *Rudnay Gyula* bibliai kompozíciója; *Balló Ede* egyszerű eszközökkel megoldott, hatalmas rajzkultúrájú *Korányi-arcképével* szerepel. *Glatz Oszkár* derűs és finom falusi portréi s *Iványi-Grünwald Béla* *Cigányok* c. képe mellett még *Fényes Adolf* puhán dekoratív vásznait s főképp *Csók István* alkotásait kell megemlíteni. *Csók István* hatalmas

vászna, a *Nirvána*, a mestert töretlen erejében mutatja be, raffinált színkultúrája és festőisége kitűnően összetartja a sokalakos kompozíciót. Hasonlóképpen kiemelkedik *férfiarc képe*, mely az impresszionista tájháttérnek a figurával való virtuóz összekapcsolása miatt jelentékeny.

Az újabb nemzedéket legjobb erői képviselik. *Egry József* fénylen itatott balatoni tájképei zendítenek rá a nyitányra. *Szónyi István* három képével szerepel, közöttük a legnagyobbik, a falusi élet tárgyköréből merített kompozíció mutatja, hogy e kitűnő művész otthon van a monumentális feladatok világában is s mindenképp méltó arra, hogy a fiatalság egyik vezére legyen. *Aba-Novák Vilmos* *Szónyi* klasszikus nyugalomával szemben rendkívül mozgalmas vászonnal szerepel, melyen a pompás, groteszk-ség felé hajló természetmegfigyelés pazar részletei vannak elszórva. A volt római ösztöndíjasok törzscsoportjából kiválik a sokat fejlődött *Rozgonyi László*, *Patkó Károly* világos temperaképével, *Kontuly Béla* élesen rajzolt, precíz kompozícióival és *Molnár E. Pál* artisztikus női aktjával. Kitűnően szerepel *Bernáth Aurél*, aki ismert ötfigurás képen kívül két bársonyosan meleg, barna tónusú vásznával az új törekvések egyik egyedülálló megszólaltatója.

A legújabb generációból — mert ilyen is van, sőt törekvései élesen különböznek a mai harmincévesekéitől — *Medveczky Jenő* és *Dési-Huber István* nevét említjük. *Medveczky* csálhatatlan stílusérzékével és fanyar, tárgyilagos felfogásával a legtöbbet ígérő fiataljaink egyike. *Dési-Huber* emberibb és melegebb, bár formanyelve szerint ő is az éles és pontos új franciák hatása alatt dolgozik.

A szobrászati anyag ezúttal nem üti meg a képek mértékét, ami részben annak is tulajdonítható, hogy a plasztika oly jelentős képviselői, mint

Zala György, Bokros-Birman Dezső és Mészáros László, távolmaradtak a kiállításától. A szobrok zöme nem sokkal különbözik a Múcsarnok átlagos termésétől. A legjelentékenyebb alkotás *Pátzay* Pál archaikus zamatú drapériás nőalakja, mely egyúttal e kiváló szobrász eddigi legjobb alkotása. Tiszta és harmonikus alkotás

Pátzay másik szobra, egy fiúakt is. Mellette *Medgyessy* Ferenc szép, görögös síremlékét és *Vitt* Tibor két pompás képmását kell megemlíteni. A váznak sorát *Ferenczy* Noémi két gobelin-képe egészíti ki, ennek az áhitatos szellemű művésznek, túlzás nélkül lehet mondani, két remekműve.

Genthon István.

Zene.

Ma kezdik újra felfedezni, hogy *Offenbach Jacques*, aki leginkább a «Hoffmann meséi» című operájával aratott világsikert, zenetörténeti szempontból tulajdonképpen mint a modern operett megteremtője igazán jelentős. A korabeli esztétikusok (XIX. század második fele) igen eltérő véleményeket formáltak róla, de szatirikus, parodizáló tehetségét, könnyed szellemességét, friss melodikus leleményét még ellenfelei is kénytelenek voltak elismerni. Anélkül, hogy igazán nagy muzsikussá lett volna — ehhez hiányzott belőle az emberi nagyság, az eszményekben való hit, — mégis jellegzetes művészi egyéniség, aki csúfondáros, semmit komolyan nem vesz, az egész életet az emberi kicsinyességhez mért, igen szárnalmas kis komédiának tekinti és ezzel a mai kor túlföntül józan realitásához, tekintélyeket, hagyományokat igen kevésbe vevő hajlandóságaihoz nagyon közel áll.

A második császárság Párisának legjellegzetesebb zenei kifejezője így jutott ismét mint operettszerző Operaházunk színpadára. «*A banditák*» című vígoperája nálunk még eddig teljesen ismeretlen volt. Kitűnő előadásban és pompás kiállításban nyújtott bemutatója éles arcúban ismertette meg velünk *Offenbach* vígoperái stílusát. Halála után 53 évvel világosan láthatjuk gyengéit és maradandó értékeit. Bár a legélesebb ellentétben áll nagy kortársának, Wagnernek zenedrámái stílusához, egyben mégis meg-

egyeztek. Az egyik Don Quijote patheitikus, magaslatokról letekintő idealizmusával, a másik pedig Sancho Pansa reális élethez tapadó világ-szemléletével akarja megdönteni a Meyerbeer-féle francia nagy operastílus bombasztikus, tömeggizlésnek hódoló uralmát. *Offenbach* egyfelvónásos kis operákkal lép először a nyilvánosság elé. Ezekben főképp mint az idillikus melodiák mesterét üdvözlünk, aki *Hanslick* Eduard szerint hivatva van arra, hogy frissen, gazdagon ömlő melodiák már-már veszendőbe menő gyönyörűségét az embereknek visszaadja. De igazán az antik és középkorból vett annyira közkedvelt operatémák kifigurázásában talál *Offenbach* önmagára. Szép *Heléna*, *Orpheus* a pokolban című közismert művei kiméletlenül nevetéssé teszik, a heroikus, pogány világ felfújt idealizálását. A mondain Páris igazi mulattatójává emelkedik az egyszerű kölni zsidókantor fia, mikor a korabeli modern élet karrikírozására tér át. Leplezi félszégeit, életformái, ideológiái mögött rejlő ürességeit és hazugságait. Egy új féktelen dyonisoszi életöröm hirdetője lesz, amely minden magasabb valóságot csak romantikus játéknak, éretlen szentimentalizmusnak tekint. Ez ellen az *Offenbach* ellen az idealisztikus zeneesztétika erélyesen emeli fel szavát. Párosulva a francia sovínizmussal, már azzal vádolja *Offenbachot* — egészen a platonai esztétika